

Nr 190

Av herrar **Ernulf** och **Alexanderson**, *angående utformningen av frivårdshotell inom kriminalvården.*

(Lika lydande med motion nr 213 i Andra kammaren)

I motionen framföres vissa önskemål rörande den närmare utformningen av det beslutade frivårdshotellet i Borås i syfte att erhålla bästa möjliga resultat av frivården. Sålunda föreslås att hotellet såvitt möjligt ger hemmiljö med möjlighet bl. a. för klienterna att intaga sina måltider på hotellet, att föreståndaren är socionom eller har därmed jämförlig utbildning, att möjlighet ges till studier, även på grundskolenivå, yrkesutbildning och arbetsvård samt att uppmärksamheten ägnas frågan att inordna klienterna även i personliga relationer i samhällsgemenskapen.

Vid den pågående utbyggnaden av organisationen för kriminalvård i frihet har problemet med bostadsanskaffning åt frivårdens klienter visat sig ofta vara mycket svårlöst. Även frånsatt detta kan det från vårdsynpunkt vara önskvärt att en del klienter första tiden efter frigivningen från fångvårdsanstalt och i vissa fall även vid skyddstillsyn bor i särskilda inackorderingham eller frivårdshotell, där de kan erhålla stöd och hjälp för sin samhällsanpassning. I linje härmed driver föreningen Skyddsvärnet i Stockholm sedan flera år tillbaka med statsbidrag ett bostadshotell för frigivna m. fl. Vidare har riksdagen anvisat medel för uppförande av ett frivårdshotell i Borås. Dettas tillkomst har försenats genom olika omständigheter. Enligt nu tillgängliga uppgifter är avsikten att byggandet av hotellet skall påbörjas någon gång på hösten innevarande år.

Tillkomsten av detta frivårdshotell är att hälsa med tillfredsställelse, och det kommer säkerligen att bli av stort värde för frivårdsarbetet i orten. Det är emellertid angeläget att det utformas så att bästa möjliga effekt erhålles, detta i synnerhet som byggkostnaderna, vilka tidigare beräknats till 480 000 kronor, numera enligt uppgift väntas stiga till omkring en miljon kronor. Vi har därför efter samråd med praktiskt verksamma socialarbetare önskat framföra vissa synpunkter som vi anser angelägna att få beaktade vid den slutliga utformningen av frivårdshotellet.

Klientelet

Med få undantag kommer klienterna som tages in på frivårdshotellet att ha en torftig och nedbrytande bakgrundsmiljö. Utbildningsnivån kommer

att vara låg, och de flesta kommer att sakna yrkesutbildning. Ekonomin kommer genomgående att vara urusel. Många kommer att helt sakna social förankring. På de mänskliga relationernas sida kommer det att finnas stora behov som aldrig tillfredsställts. Mentala störningar, alkoholproblem och narkotikaproblem kommer personalen ofta att konfronteras med. Åtskilliga av gästerna kommer att anlända direkt från anstalter av olika slag. Övergången från anstalt till frihet är en nervös och orolig tid för de flesta. En del kommer i detta läge att sakna arbete. Andra kommer vid inflyttningen att vara psykiskt eller fysiskt nedgångna eller båda delarna.

Behandlingen å hotellet och önskvärda resurser

Personalen

Redan av det ovan sagda torde framgå att mycket stora krav kommer att ställas på personalen. Resultatet i resocialiseringsarbetet kommer i hög grad att bero på kunnigheten, förmågan och engagemanget hos föreståndaren och hans medarbetare. Enligt nu föreliggande planer skall en uppsyningsman i lönegrad 17 vara föreståndare, och till sin hjälp skall han ha en uppsyningsman i lönegrad 15 och ett ekonomibitråde. Om det endast vore frågan om ett upplåtande av rum för natten är denna personaluppsättning förståelig, men inte om en modern, progressiv och målmedveten frivård skall kunna bedrivas. En socionom eller eventuell akademiker med lämplig examen kan ej erhållas för lönegrad 17. Önskvärt är enligt vår mening att föreståndaren är socionom eller har akademisk examen, lämplig för uppgiften, samt erhåller tjänsteställning som biträdande skyddskonsulent.

Därest biträdande föreståndaren finge tjänsteställning som skyddsassistent och samma krav ställdes på dennes utbildning som på föreståndarens, skulle frivårdshotellet vidare kunna få en jouruppgift för frivården inom skyddskonsulentdistriktet. En av dessa tjänstemän skulle då alltid vara till hands för övervakare och klienter med råd och upplysningar och eventuellt ingripande.

Matfrågan m. m.

För ett positivt behandlingsresultat på hotellet fordras att det på hemmet skapas en varm, trivsamt och så långt möjligt hemliknande miljö. En sådan miljö torde icke vara möjlig att skapa om man inte ser till att de inneboende ges möjlighet att äta på hotellet.

Föreliggande planer går ut på att gästerna skall äta huvudmålet ute och kunna koka sig kaffe och liknande i ett litet gemensamt pentry. Genomförs dessa planer kommer klienterna en eller flera gånger dagligen, vardag som söndag, att drivas i väg från hotellet till stadens centrum på grund av matfrågan. Närmaste matställe torde ligga närmare tre kilometer från hotellet. Givetvis ligger det nära till hands, att de som är på väg utför

i alkoholmissbruk eller narkotika hamnar i dåligt sällskap och mer eller mindre mot sin vilja blir kvar i staden med åtföljande risker av åtskilliga slag. Funnes bespisning på hotellet kunde sådana klienter motiveras att stanna kvar på detta någon tid till dess att situationen stabiliserats.

Den nedan under punkt utbildning m. m. skisserade verksamheten vid kliniken kommer i hög grad att försvåras om mat ej tillhandahålles.

En annan aspekt på matfrågan är den att klienterna ofta slarvar och inte äter fullvärdig kost. Härigenom nedsättes deras möjligheter att kunna fungera tillfredsställande i arbete m. m.

Enligt vår uppfattning bör åtminstone ett huvudmål serveras å hotellet. Det bör vara middagsmålet mellan kl. 17—18. Maten kan rekvireras färdiglagad från någon restaurang. Så sker nu beträffande häktet i Borås. Matfrågan kan eventuellt också lösas med djupfryst färdiglagad mat i portionsförpackning. Nämnas må att i Borås genom försorg av staden tillhandahålles sådana portionsförpackningar för ett billigt pris åt folkpensionärer. Arrangemang för snabbupptining och uppvärmning bör i så fall finnas. Under alla förhållanden bör diskmaskin ingå i inventarierna.

Utbildning av klientelet m. m.

Utbildningsnivån hos klientelet på hotellet kan, som redan nämnts, förväntas bli låg. Genom individuell och gruppundervisning torde en del av dessa brister hos de inneboende kunna avhjälpas. Bland undervisning som kan komma i fråga är elementär skolundervisning i till exempel svenska och matematik. Alltför många klienter slutar nu yrkesutbildning och omskolning på grund av oförmåga att klara den teoretiska undervisningen, som i allmänhet kräver kunskaper i nivå med sjätte klassen i folkskolan. Även andra klienter än de som bor på hotellet bör ges möjlighet att delta i denna kursverksamhet. Sådana kurser torde arbetsmarknadsstyrelsen kunna stå för. Därigenom kan också utbildningsbidrag utgå till kursdeltagarna. Undervisning och diskussioner bör också arrangeras i samlevnadsfrågor. Gruppsamtal bör ingå som ett naturligt led i rehabiliteringsverksamheten. Är klienten sysslös, skall föreståndaren söka se till att han inlemmas i någon av utbildningsaktiviteterna på kliniken. Även andra sysslösa klienter inom boråsområdet bör uppfångas i dessa aktiviteter. Ett nära samarbete med studieförbunden torde vara en självklarhet.

Arbetsanskaffning åt klientelet

Arbetsanskaffningen kommer främst att ske genom arbetsförmedlingen. En duglig föreståndare torde dock genom egna kontakter med olika arbetsgivare kunna göra åtskilligt för klientelet arbetsplacering. Särskilt viktig i sammanhanget blir föreståndarens roll när det gäller att ordna sysselsättning för de svårast handikappade klienterna. För dessa behövs platser

på skyddade verkstäder och »insprängda» skyddade platser på öppna marknaden.

Bostadsfrågan

En annan viktig uppgift för föreståndaren blir att hjälpa klienten till lämplig bostad när han är mogen att lämna hotellet. Tiden som klienten kommer att vistas på hotellet kommer givetvis att variera från fall till fall. Utsikterna att få fram moderna lägenheter åt klienterna torde vara ganska ljusa om frivården får förbättrade ekonomiska resurser så att hyran i viss utsträckning kan garanteras. Kontakter med ett av stadens bostadsföretag har redan lett till löften om mindre lägenheter om rum och kökvrå i planerad produktion. Lägenheterna är främst då tänkta för ensamstående, då deras bostadssituation har varit avsevärt svårare att lösa än barnfamiljernas.

Klienternas ekonomi m. m.

Under tiden en klient vistas på hemmet bör föreståndaren ingående diskutera hans ekonomi med honom och i görligaste mån hjälpa honom att få densamma sanerad. Därvid krävs nästan alltid kontakter med andra myndigheter, exempelvis socialvård, skattemyndighet, kronofogdemyndighet, försäkringskassa, länsstyrelse. Kontakten med socialvård kan exempelvis gälla ett uppskov med underhållsbidrag eller kontakten med länsstyrelsen kan avse en ansökan om eftergift av återbetalningsskyldighet beträffande underhållsbidrag. Vidare krävs kontakter med målsägare beträffande hur och när skadestånd skall betalas.

De mänskliga relationerna

Bostad, arbete, ordnad ekonomi och en fritid med hyggligt innehåll är grundläggande faktorer då det gäller att resocialisera en människa. Men därutöver måste också komma till något mer, nämligen de behov som ligger på de mänskliga relationernas område. Vissa av dessa behov, såsom behov av kontakt, behov av värme i gemenskapen med andra människor, blir det föreståndarens och hans medhjälparens svåra och ömtåliga uppgift att — så långt möjligt är — söka tillfredsställa. Lyckas personalen med den uppgiften, som kanske är deras viktigaste men också svåraste, så ljusnar samtidigt utsikterna till att få en ändrad sinnesstämning hos klienten och få honom hållbart motiverad för att arbeta och sköta de samhälleliga förpliktelserna. Med hänsyn till föreståndarens och biträdande föreståndarens ställning och arbetsuppgifter bör det falla sig naturligt att de i många fall själva handhar övervakningsuppdraget beträffande de klienter hotellet hyser.

Vi hemställer,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttala att de önskemål om frivårdshotellet som framförts i denna motion måtte beaktas vid den slutliga utformningen av hotellet.

Stockholm den 23 januari 1969

Gudmund Ernulf (fp)

Erik Alexanderson (fp)

Nr 191

Av herrar **Hansson** och **Stadling**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader.

(Lika lydande med motion nr 208 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1969

Torsten Hansson (s)

Otto Stadling (s)
